

Шифр «ТЛ_2021»

**ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В
КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКОВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ**

2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	5
ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК ЧИННИКА НЕБЕЗПЕКИ РИНКУ ПРАЦІ	5
1.1 Теоретичні аспекти механізму здійснення торгівлі людьми	5
1.2 Трудова міграція як потенційне середовище для розвитку торгівлі людьми	9
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КІЛЬКІСНО-ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	13
2.1 Регіональна кластеризація ринку праці в Україні в контексті визначення загроз щодо поширення торгівлі людьми.....	13
2.2 Характеристика елементів людського трафіку на ринку праці України ...	16
2.3 Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду протидії торгівлі людьми....	20
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	25
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Останніми роками в Україні та світі загострюється така соціально-економічна та правова проблема як торгівля людьми. Активізація процесів зовнішньої трудової міграції, неврегульованість ринку праці, погіршення соціально-економічного становища в країні, відсутність дієвих механізмів її попередження призводять до того, що кількості постраждалих від торгівлі людьми стрімко збільшується. Торгівля людьми не тільки порушує права людини як на міжнародному, так і на національному рівнях, але й є вагомим чинником небезпеки відповідного ринку праці. Наявність такої негативної форми участі робочої сили на ринку праці як примусова праця, що є наслідком угод в сфері торгівлі людьми, руйнує трудовий потенціал нації та заглиблює кризу зайнятості.

Держави світу намагаються попередити збільшення кількості жертв торгівлі людьми. Задля цього запроваджуються інформаційні кампанії, розробляються програми допомоги (консультаційної, фінансової, психологічної, реабілітаційної тощо). Проте, зростання масштабів торгівлі людьми, поширення її різних форм вимагає підвищеної уваги до науково-методичного розв'язання цієї проблеми.

Проблематику торгівлі людьми в соціально-економічному, правовому та суспільному аспектах розкрито у працях С. Акімова, Ю. Александрова, С. Алфьорова, П. Андрушка, А. Аронович, О. Бандурка, Ю. Бауліна, В. Биковець, П. Власової, В. Голіни, М.Малишевої, В.Турока, Є.Тюрюканової та інших. У зарубіжній науковій літературі проблеми торгівлі людьми розкрито у працях таких дослідників, як К. Брюкерт, К.Парент, Дж. Пікареллі, К. Маккабе тощо.

Метою дослідження є вивчення теоретичних аспектів торгівлі людьми, форм її прояву на національному та світовому ринку праці та обґрунтування заходів щодо її попередження в контексті безпековості ринку праці.

Виходячи з мети, у роботі поставлено та вирішено такі завдання:

1. Вивчити теоретико-методологічні основи торгівлі людьми як чинника небезпеки ринку праці.

2. Проаналізувати кількісно-якісні характеристики торгівлі людьми в Україні та світі.

3. Обґрунтувати пріоритетні напрями щодо попередження торгівлі людьми.

Об'єктом дослідження є торгівля людьми як специфічна (протизаконна) форма руху людських ресурсів на ринку праці.

Предметом дослідження є форми торгівлі людьми та її прояви на ринку праці.

У ході проведення дослідження використано як загальнофілософські **методи** (аналізу і синтезу, діалектичної і формальної логіки), так і спеціальні методи (вивчення документів, монографічний, кластерний аналіз).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що в роботі було розширено перелік наслідків торгівлі людьми за рахунок виокремлення економічних та соціальних наслідків, узагальнено чинники (внутрішні та зовнішні), які провокують розвиток торгівлі людьми та запропоновано пріоритетні напрями щодо її попередження.

Практична значущість отриманих результатів полягає у тому, що їх запроваджено у навчальний процес підготовки бакалаврів економічного профілю при викладанні дисципліни «Економіка праці та управління персоналом», про що є відповідна довідка.

Результати наукових досліджень автора, що розкривають окремі питання досліджуваної проблематики знайшли апробацію на науково-практичній конференції у 2020 р.

Структура конкурсної роботи складається зі вступу та трьох логічно пов'язаних розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК ЧИННИКА НЕБЕЗПЕКИ РИНКУ ПРАЦІ

1.1 Теоретичні аспекти механізму здійснення торгівлі людьми

Сучасним проявом рабства, що повністю порушує права людини і активно функціонує у XXI ст. є торгівля людьми. Ця проблема є складною і багатогранною, про що свідчить динаміка її зростання в останні роки. Це явище становить грубе посягання на права і свободи людини, що на пряму суперечить міжнародному праву та Конституції України. Проте, не зважаючи навіть на легальні заборони та кримінальну відповідальність, це явище активно прослідковується та становить велику проблему як для України, так і для всього світу.

Торгівля людьми – здійснення з метою експлуатації, вербування, перевезення, передачі, приховування чи отримання людей шляхом погрози силою або її застосування чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою чи вразливістю стану або шляхом підкупу у вигляді платежів чи вигод для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Таке визначення торгівлі людьми дає «Протокол з попередження торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми», який доповнює Конвенцію ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю [1].

Український науковець В.В.Турок дає данному явищу таке тлумачення: «торгівля людьми – це вид економічної діяльності, що формується в конкретних соціально-економічних умовах і функціонує у тіньовій сфері ринкового середовища, полягає у задоволенні потреб споживача та отриманні прибутку постачальником в результаті процесу купівлі-продажу «живого товару» [3, с.6].

Ті, хто займаються подібною торгівлею отримують прибуток через контроль та експлуатацію інших людей. Таким чином, люди перетворюються в

«живий товар». Такий бізнес є дуже прибутковим, адже підсумки Міжнародного центру із запобігання злочинності Організації Об'єднаних Націй (ООН) свідчать, що грошові кошти отримані від подібного транснаціонального злочину складають 5 930 млрд дол. на рік. Це являється другим за обсягом надходження грошових коштів злочином після торгівлі наркотиками [2].

Як правило, жертви потрапляють у трудове, сексуальне або домашнє рабство. Проте, чіткого визначення видів торгівлі людьми не існує, а міф щодо того, що жертвами торгівлі стають жінки та діти поступово відходить. Адже аналізуючи статистичні показники та тенденції, чоловіки теж стають «товаром» у даному бізнесі.

Предметом торгівлі людьми може бути будь-яка особа незалежно від статі, віку, національності, расової приналежності, віросповідання, соціального статусу, економічного забезпечення. Торгівля людьми може виявлятися у наступних проявах:

1. Примусова праця;
2. Рабство або підневільний стан;
3. Звичай подібні до рабства чи підневільного стану;
4. Сексуальна експлуатація;
5. Вилучення органів людини;
6. Використання у жебрацтві;
7. Продаж дитини.

Отже, можна зауважити що більшість форм торгівлі людьми пов'язані із незаконним рухом людських ресурсів на ринку праці та примусовою працею у широкому сенсі. Це пов'язано з виникненням численних загроз як для конкретної людини, так і для ринку праці в цілому та національної безпеки.

Часто торгівлю людьми плутають із незаконним ввезенням мігранта. Проте їх різниця відчутна, зокрема, вона полягає в наступному (табл.1.1) [2].

Безпосередній вплив на особу, яка підвергається торгівлі починається із вербування. Особливістю є те, що в основі вербування лежить обман.

Наприклад, під пропозицією високооплачуваної роботи за кордоном, туризму, навчання людей вводять в оману. Не обов'язково вербування здійснюється ще до виїзду за кордон, інколи трапляються випадки, коли це відбувається по приїзду.

Таблиця 1.1

Відмінності між торгівлею людьми та незаконним ввезенням мігрантів [2]

Ознака	Торгівля людьми	Незаконне ввезення мігрантів
Згода	Відбувається без цілковитого усвідомлення особою того, що відбувається	Відбувається за повної згоди та розуміння мігранта
Перетин кордону	Перетин кордону в даному випадку може бути як легальним, так і нелегальним	Перетин кордону завжди відбувається нелегально
Клієнтські відносини	Клієнтські відносини починають функціонувати між вербувальником та особою, що піддається	Клієнтські відносини встановлюються між перевізником та мігрантом
Використання насильства	Насильно є основною складовою торгівлі людьми, адже людину агресивно схиляють до покірності	Насильство не є основною складовою незаконної міграції, проте має у своєму підґрунті незаконний характер
Жертва	Жертвою являється фізична особа	У даному випадку «жертвою» виступає держава до якої емігрують
Наслідки	Жорстка експлуатація особи, адже порушуються її права, обмежується воля вибору	Мігрант чинить відповідно власного бажання.

Таким чином, до завдання вербувальника входить переконати людину виїхати за кордон, де вона вже повністю залишається без захисту і знаходиться в повній залежності від вербувальника.

Торгівля людьми як негативна форма їх залучення до ринку праці під впливом примусу провокується низкою чинників, які пропонуємо розділяти на дві групи відносно країни резидентами якої є громадяни: внутрішні та зовнішні (табл.1.2).

До найпоширеніших шляхів здійснення вербування відносять туристичні і шлюбні агентства, оголошення в ЗМІ чи на вулицях, інтернет або ж особисті зв'язки. Переважно, сфери зайнятості де поширені зазначені явища стосуються домашнього господарства, включаючи покоївок, хатніх робітниць. Секс-бізнес,

сфера розваг, шлюбні агенції теж користуються не найкращою репутацією. Крім того, також в останні роки зріс попит на працівників сезонних робіт, промисловості та будівництва.

Таблиця 1.2

Чинники, що провокують розвиток торгівлі людьми *

Внутрішні чинники	Зовнішні чинники
Низький рівень життя населення та відмінність у соціальному статусі	Спрощення можливостей для перетину кордонів
Насильство в сім'ї та інші прояви гендерної нерівності	Лояльність законодавства до заняття проституцією у багатьох країнах світу
Несприятливий психологічний клімат в сім'ї (вживання алкоголю, наркотичних речовин тощо)	Попит на низькооплачувану працю та комерційну сексуальну експлуатацію, особливо дітей
Викривлення моральних цінностей та відсутність духовних принципів певної частини населення	Попит на працю в галузях, де основна частина населення не бажає працювати через низку причин, зокрема небезпечні умови праці
Привабливість кращого життя за кордоном та погана обізнаність громадян України щодо можливостей працевлаштування і перебування за кордоном та їх наслідки	

* запропоновано автором

Позбутись утримання в так званому трудовому рабстві (зайнятість проти власної волі) важко, проте можливо. При цьому відносно жертви торгівлі людьми актуалізуються вагомі інструменти впливу. Зокрема, боргова кабала, яка є однією із найсильніших способів впливу, адже підкріплюється додатково шантажем. Як правило, майбутні жертви не мають коштів, так звані вербувальники пропонують свою допомогу з оформленням документів при виїзді за кордон, або ж з влаштуванням на роботу в своїй країні. При цьому сума позики може змінюватись у будь-який момент, що повністю підкріплює авторитет та владу вербувальника. Згодом все це доповнюється шантажем за відкритий борг. Таким чином, людина повністю потрапляє у владу торгівця.

Одним із найбільших та найголовніших недоліків протидії торгівлі людьми є те, що неможливо передбачити та пропрацювати єдиний механізм звільнення. Адже кожна ситуація особлива та унікальна, так як немає універсального

механізму вирішення.

Уряди більшості країн світу наразі активно впроваджують програми запобігання торгівлі людьми. Активно функціонують «гарячі лінії» допомоги, правоохоронні органи системно здійснюють рейди на підозрілі об'єкти.

За оцінками уряду США щороку понад 600 – 800 тисяч осіб у світі продають за кордон з метою експлуатації. Незаконне використання людських ресурсів може відбуватись як всередині країни, так і поза її межами. Проте однією об'єднуючою складовою торгівлі людьми є їх безпосередня реабілітація. Підтримку жертв формують три компоненти: фінансова допомога, надання притулку та спеціалізовані послуги.

Фінансова допомога та надання притулку є чи не найпростішим у процесі підтримки жертв торгівлі людьми. Фінансова допомога передбачає оплату харчування, найнеобхіднішого одягу, відновлення документів, медичну допомогу, юридичну консультацію. Це забезпечує певну стабілізацію моменту, задля усвідомлення та побудови планів для подальшого планування життя.

Спеціальні послуги передбачають забезпечення консультацій як щодо юридичного забезпечення, так і медичного, а також професійне навчання, психотерапевтичні послуги, допомога в працевлаштуванні тощо.

1.2 Трудова міграція як потенційне середовище для розвитку торгівлі людьми

На сучасному ринку праці все більшої поширеності набуває таке явище як трудова міграція. Люди в пошуках хорошого працевлаштування та відповідної заробітної плати змушені вирушати за кордон. Це зумовлено як соціальними, політичними, так і економічними факторами.

Одними із рушійних сил для міграції українців в останні роки слугували анексія Криму, конфлікт на сході України та відповідно економічна криза внаслідок цих явищ. Україна започаткувала реформи, які досі не дали вагомого

результату щодо економічного розвитку держави. Європейська інтеграція та безвізовий режим слугували підґрунтям щодо створення розгалуженої міграційної мережі.

В той же час, слід зазначити, що активізація міграційних процесів потенційно створює сприятливе середовище для активізації процесів торгівлі людьми. В свою чергу, торгівля людьми несе негативні наслідки як для особистості, так і для держави в цілому (рис.1.1) [3].

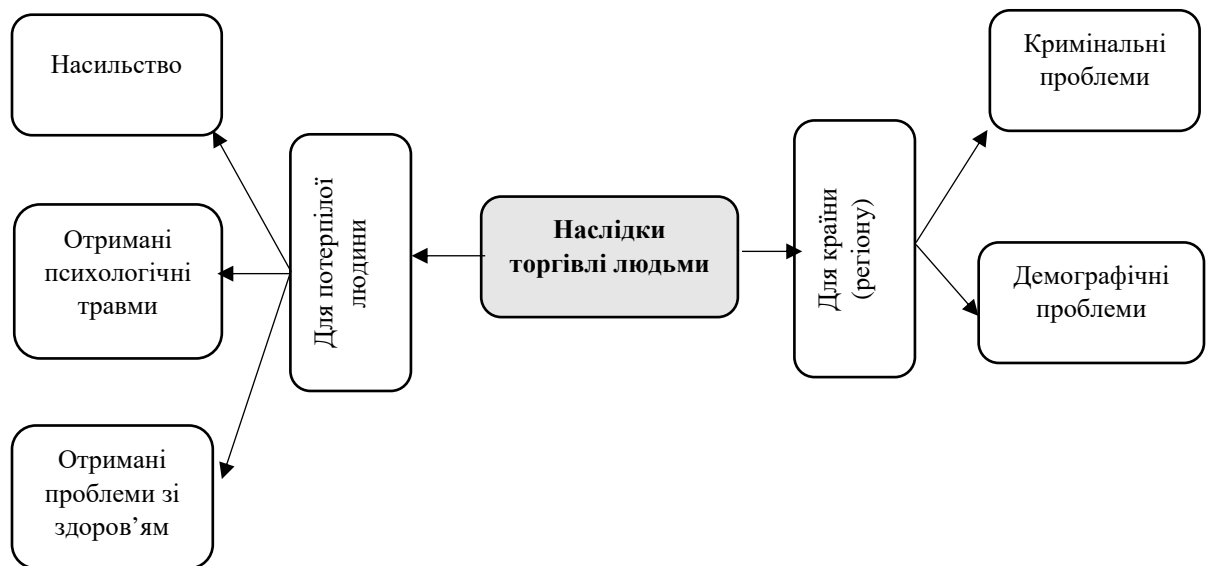

Рисунок 1.1 Наслідки торгівлі людьми [3, с.7]

Доповнюючи виокремлені науковцями наслідки, представлені на рис.1.1, зазначимо, що торгівля людьми має і для потерпілої людини, і для країни (регіону) ще безпосередньо економічні та соціальні наслідки. Перші проявляються в недоотриманні доходів та погіршенні рівня життя, а другі – в руйнуванні соціальних зв'язків людини з її оточенням через потрапляння в трудове або сексуальне рабство.

Завдяки певному поліпшенню економічної ситуації в 2016–2018 роках та адаптації суспільства до кризових умов, обсяги зовнішньої міграції українців стабілізувалися, проте залишаються значними. Водночас привабливість країни для іммігрантів є невисокою. В свою чергу, Україна значно відстає за рівнем добробуту від своїх закордонних сусідів. Таким чином, зовнішня міграція

продовжує залишатися популярним серед українців способом працевлаштування та отримання прийнятної заробітної плати.

Країни, які є найбільш привабливими серед заробітчани з України - це Польща та Чехія (рис.1.2) [4].

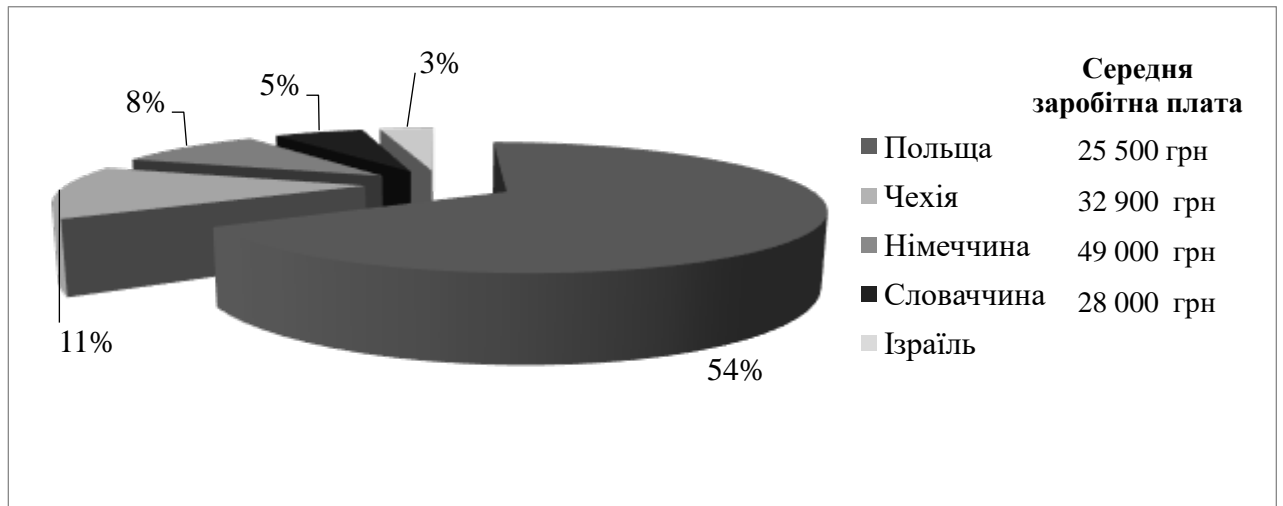

Рисунок 1.2 Найпопулярніші країни трудової міграції серед українців [4]

Перетворенню Польщі на основну країну призначення трудових мігрантів з України сприяв введений у Польщі 2008 р. порядок, згідно з яким українці можуть працювати 6 місяців протягом календарного року без оформлення дозволу на працевлаштування, а лише за заявою працедавця, зареєстрованою місцевою владою [5].

Стрімко збільшується частина українських мігрантів, яким надається статус довготривалого мігранта (рис.1.3) [6]. Нинішня ситуація в Україні та світі пов'язана із карантинними обмеженнями у зв'язку із поширенням вірусу Covid-19, обмежила потік мігрантів до країн зарубіжжя. Проте, навіть з урахуванням обмежень протягом 2020 року дані, щодо міграції українців свідчать про несприятливу ситуацію на ринку праці. Адже грошовий потік приватних переказів збільшується, проте він не оподатковується, що негативно відображається на бюджеті держави.

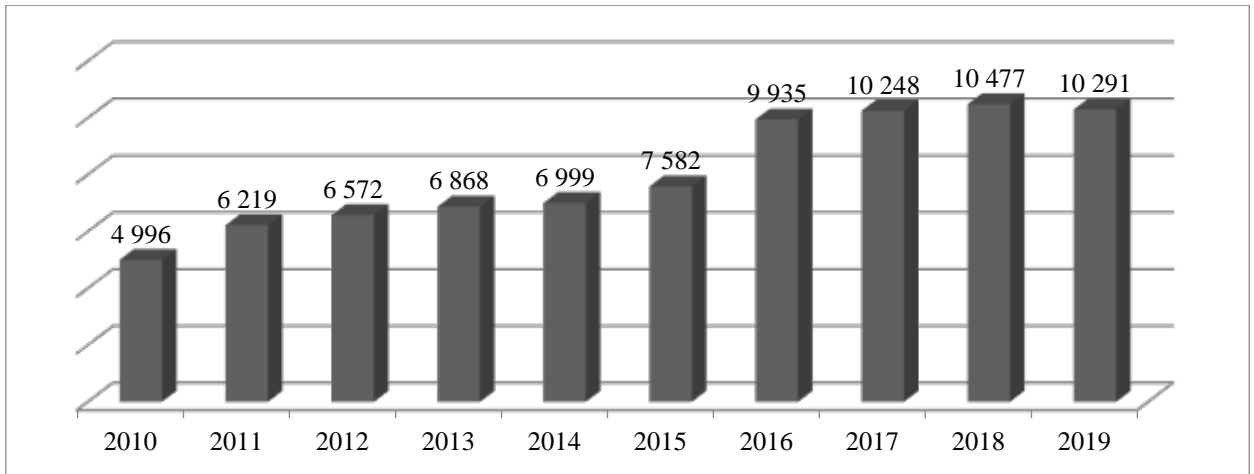

Рисунок 1.3. Чисельність громадян, які мають статус довготривалого мігранта в країнах ЄС, тис. осіб [6]

Уже сьогодні спостерігається дефіцит працівників практично за всіма видами діяльності. В той же час як міграція трудової сили переважно негативно відображається на національній економіці, самі мігранти є своєрідною групою ризику. Одним із таких ризиків є висока потенційна загроза їх перетворення в об'єкт торгівлі людьми.

Таким чином, торгівля людьми представляє собою цілеспрямований вплив та використання людського ресурсу проти власної волі задля досягнення цілей, зокрема отримання прибутку, тими хто здійснює безпосередню торгівлю людьми. При цьому, в ланцюгу здійснення продажу присутні три основні групи учасників цього процесу: замовник, посередник та особа, що підвергається небезпеці.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КІЛЬКІСНО-ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

2.1 Регіональна кластеризація ринку праці в Україні в контексті визначення загроз щодо поширення торгівлі людьми

Як було зазначено в першому розділі, середовищем на якому виникає більшість форм торгівлі людьми і чинником, стан якого провокує зазначені процеси є ринок праці. Отже, проведемо комплексну оцінку елементів ринків праці регіонів України за допомогою кластерного аналізу. Саме сукупність окремих елементів, які обрані для дослідження (всього обрано 12 показників, додаток А) формують загальний стан та подальші тенденції розвитку ринку праці. Логіка проведення дослідження за допомогою кластерного аналізу полягає у такому: за визначеними кластерами обґрунтувати загрози розвитку торгівлі людьми в окремих групах регіонів України залежно від стану окремих елементів ринку праці.

Для проведення оцінювання та кластеризації ринку праці України було використано програму STATISTICA. З її використанням отримано результати графічного аналізу у вигляді дендрограми (рис. 2.1), які було отримано на основі аналізу показників ринку праці методом Уорда (з евклідовими відстанями), що спрямований на об'єднання близько розташованих кластерів. Таким чином, було виділено 4 кластери, а регіони, які потрапили до однієї групи (кластера), мають схожу ситуацію на ринку праці, враховуючи всі фактори, що були відібрані для аналізу.

Зазначимо, що для реалізації та апробації запропонованого методу кластерного аналізу використовувалися дані Державної служби статистики України, Державної служби зайнятості України за 2019 р.

Для подальшого аналізу результатів кластеризації було також застосовано метод k-means clustering (метод k-середніх).

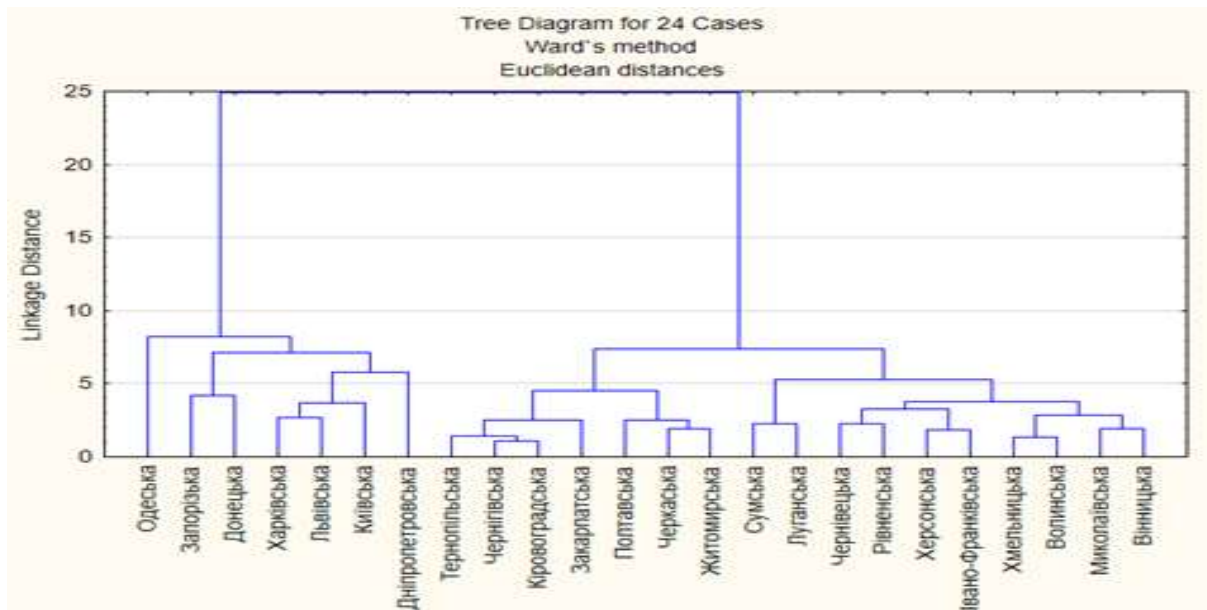

Рисунок 2.1. Результати групування регіонів України за показниками, що характеризують стан ринку праці

Результати моделювання наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Кластеризація регіонів України за рівнем розвитку ринку праці у 2019 році за методом k-середніх

Номер кластера	Регіони України, що увійшли до кластера
№ 1	Дніпропетровська, Львівська, Одеська, Харківська
№ 2	Закарпатська, Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Тернопільська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська
№ 3	Донецька, Запорізька, Київська
№ 4	Вінницька, Волинська, Луганська, Миколаївська, Рівненська, Сумська, Хмельницька, Чернівецька

Для подальшого дослідження сформованих кластерів (груп регіонів) було проаналізовано середні значення обраних показників за виділеними групами.

На рис. 2.2 наведено графічне зображення середніх значень змінних за виділеними кластерами. Отже, області, що потрапили до кластеру №1, характеризуються найвищими показниками. Проте, найвищі показники не завжди демонструють позитивну тенденцію розвитку ринку праці.

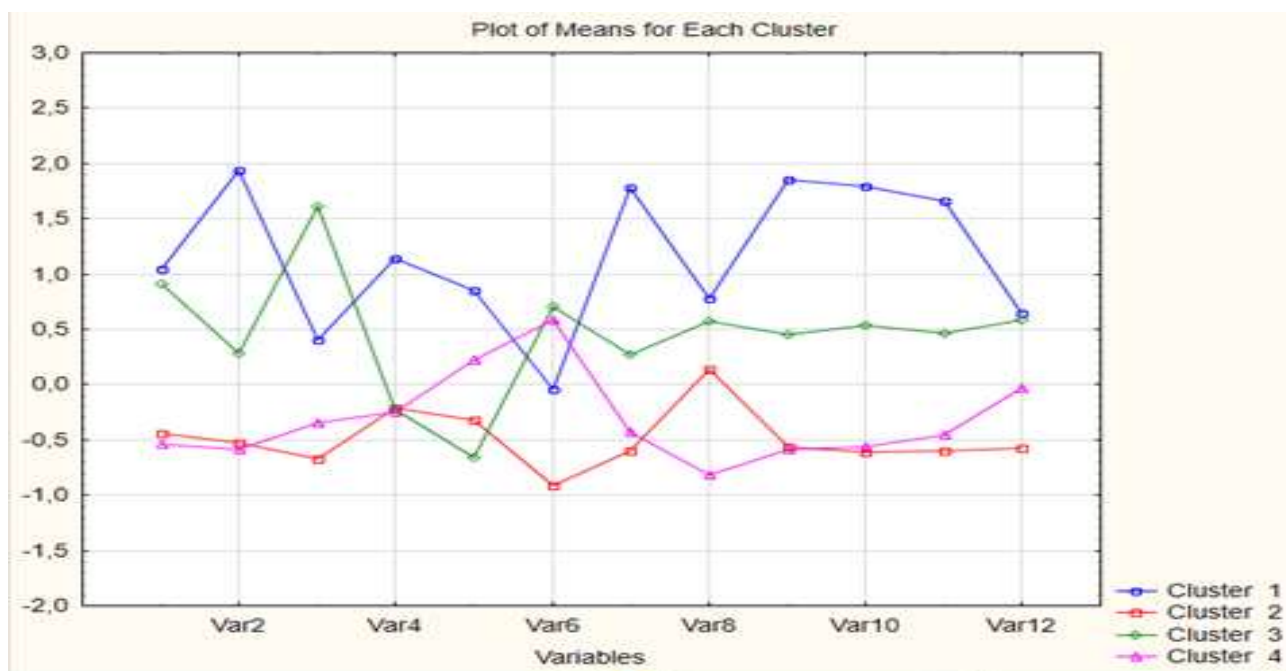

Рисунок 2.2 Графічне зображення середніх значень змінних (показників ринку праці) за кластерами (групами регіонів України)

Рівень міграції (V11) тут найвищий, передумовою цього є низький рівень середньої заробітної плати (V3). При цьому, показником, що підірплюють дану тенденцію є відносно висока кількість відкритих вакансій (V7), а високі витрати (V9) свідчать про те, що відкриті вакансії не передбачають високого рівня оплати праці, що провокує трудову міграцію.

Ситуація, яка прослідковується в регіонах, що потрапили до другого кластеру свідчить про високий рівень запланованого масового вивільнення працівників (V8), при цьому середня тривалість пошуку роботи (V6) найнижча з усіх кластрів. Це може свідчити про низьку кваліфікацію найманих працівників, що провокує звільнення, що в свою чергу є передумовою розвитку міграції, а невисокий рівень кваліфікації потенційних мігрантів є підставою робити висновок, що вони можуть стати об'єктом торгівлі людьми.

Кластер №3 характеризується високим рівнем середньої заробітної плати (V3), при цьому середня тривалість пошуку роботи свідчить про високу конкуренцію, так відкритих вакансій порівняно мало (V6). Тут найнижчий рівень неформально зайнятого населення (V5), при цьому доходи (V10 та

витрати (V9) населення свідчать про економічно гармонійний розвиток областей, адже знаходяться на одному рівні. Отже, серед чотирьох кластерів цей кластер є відносно безпечним з точки зору розвитку торгівлі людьми.

У кластері №4 прослідковується висока тривалість пошуку роботи (V6) та високий показник заборгованості з виплати заробітної плати (V12). Таким чином зростає показник неформальної зайнятості (V5). Отже, зазначені елементи ринку праці виявляють передумови щодо розвитку трудової міграції. А вона, в свою чергу, як було акцентовано у п.1.2 роботи є середовищем розвитку форм торгівлі людьми.

2.2 Характеристика елементів людського трафіку на ринку праці України

У сфері торгівлі людьми Україна одночасно є країною походження, транзиту та країною призначення. За оцінками, сформованими на основі результатів періодичних досліджень з питань міграції та торгівлі людьми, що проводилися на замовлення МОМ, за період з 1991 р. від торгівлі людьми могли постраждати 260 тис. українців (рис. 2.3) [9].

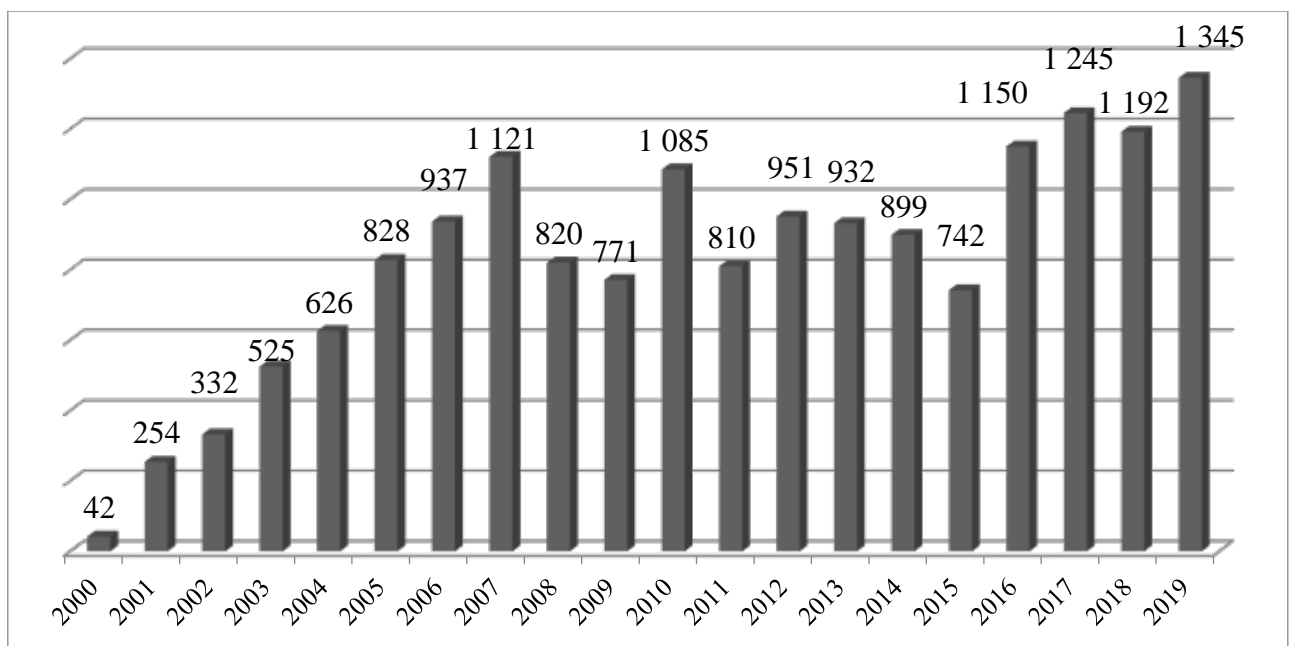

Рисунок 2.3 Кількість постраждалих осіб, яким було надано допомогу МОМ [9]

Дані МОМ наочно показують, що ризики стати жертвою торгівлі людьми стрімко підвищуються. Про це свідчать також дані державних органів щодо кількості виявлених злочинів та кримінальних справ, за якими винесено судові рішення, а також кількості осіб, яким офіційно надано статус постраждалих від торгівлі людьми відповідно до Закону України «Про протидію торгівлі людьми» (табл. 2.2) [9].

Таблиця 2.2

Кількість злочинів, що були зареєстровані МВС України, та кількість кримінальних справ, пов'язаних з торгівлею людьми з винесенням вироку судами України [9]

Рік	1998	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	– 2009										
Кількість зареєстрованих злочинів	2624	257	197	162	130	109	111	115	346	291	306
Кількість вироків (ст. 149)	489	85	106	96	64	29	23	28	23	29	36

Переважну більшість постраждалих складають ті, хто зазнали трудової експлуатації через примусову працю (табл. 2.3) [9].

Таблиця 2.3

Форми прояву трудового примусу людей, % від загальної кількості постраждалих від торгівлі людьми [9]

Форма експлуатації	2004	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	- 2009										
Сексуальна	57	34	25	13	8,5	5,8	7,1	4	7	7	5,6
Примусова праця	39	56	71,1	81	89,4	92,1	91	94	91	91,2	93,3
Змішана	3	3	0,7	0,1	0,1	-	-	0,1	0,1	0,1	-
Примусове жебрацтво	1	6	2	5,6	1,5	2,1	0,9	0,9	1,3	0,8	0,7
Інше	0,1	1	0,9	0,3	0,5	-	1	1	0,6	0,9	0,4

Таким чином, можна зробити висновок, що торгівлю людьми в основному використовують задля прибутку від продажу людей як робочої сили.

Варто розуміти, що єдиного портрету постраждалого немає. Ним може стати будь-хто, як чоловіки, так і жінки, як підлітки, так і пенсіонери. У зоні ризику знаходяться всі, хто втрачає пильність та піддається вербуванню.

Статистичні дані свідчать про переважання чоловіків серед жертв торгівлі людьми (рис.2.4) [10].

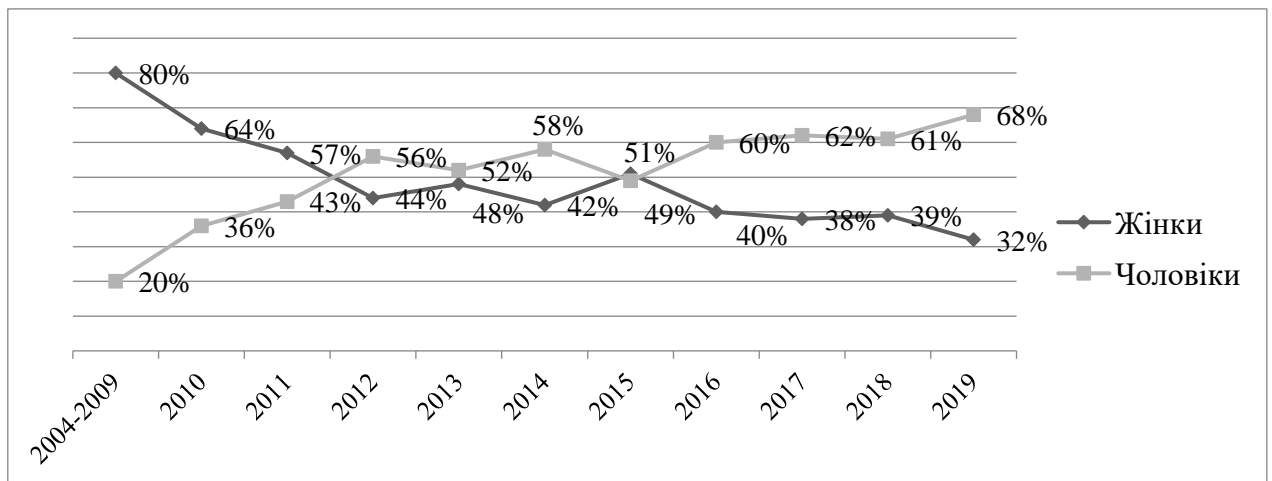

Рисунок 2.4. Гендерний розподіл осіб, що піддаються торгівлі людьми в Україні [10]

Таким чином, більшу частину жертв торгівлю людьми складають чоловіки (у 2019 р.- 68%). Це обумовлено історично тим, що задля додаткового заробітку родини до закордону відправляється чоловік, а жінка залишається вдома. Статистика свідчить, що 68 % жертв були родом із обласних та районних центрів, а 32 % - з сільської місцевості [10].

Як вже було зазначено, Україна являється країною походження, транзиту та країною призначення торгівлю людьми. Безпосередньо цьому сприяє географічне розташування та кількість робочої сили. Серез країн призначення потоків торгівлі людьми з України у 2019 році виділяють переважно 5 країн (рис. 2.5) [10].

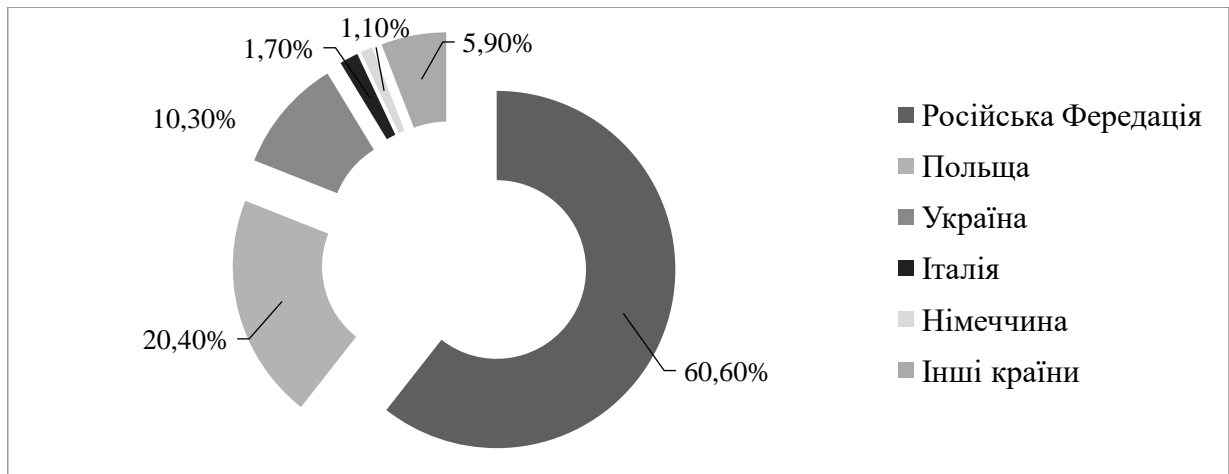

Рисунок 2.5 Основні країни спрямування потоків торгівлі людьми [10]

Спостерігається тенденція зниження інтересу серед заробітчан до Російської Федерації, а той час, як до Німеччини та Чехії зростає. Проте, МОМ повідомляє про те, що збільшується кількість зафіксованих випадків торгівлі людьми в країнах-членах ЄС, це Польща, Італія, Німеччина, Швеція та Угорщина. Це пояснюється тим, що значно зростає попит цих країн на робочу силу з України.

Серед популярних напрямків примусового працевлаштування виділяють чотири сфери, серед яких лідером є будівництво – понад 57% випадків (рис. 2.6) [10].

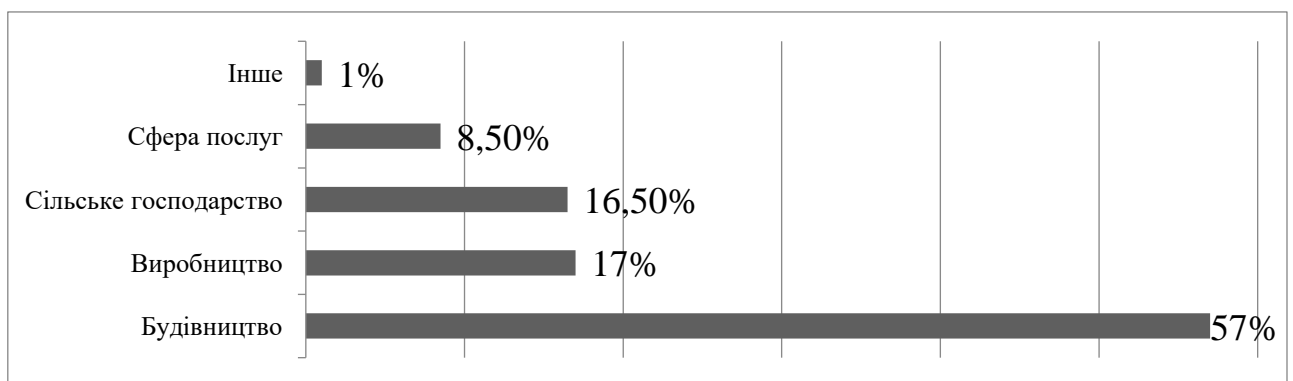

Рисунок 2.6 Сфери примусового працевлаштування українців [10]

У сільському господарстві та виробництві зафіксовано майже по 17% випадків примусу. Як відомо, саме ці сфери користуються найбільшою

популярністю серед заробітчан, адже вони високооплачувані, та в цих видах діяльності не охоче бажають працювати місцеві.

Окремо слід виділити торгівлю дітьми, оскільки діти займають теж велику частку у масштабах торгівлі людьми. При цьому, 65 % постраждалих складають дівчатка, а 35 % - хлопці. Основними формами експлуатації дітей є такі як сексуальна індустрія та примусове жебрацтво (рис. 2.7) [10].

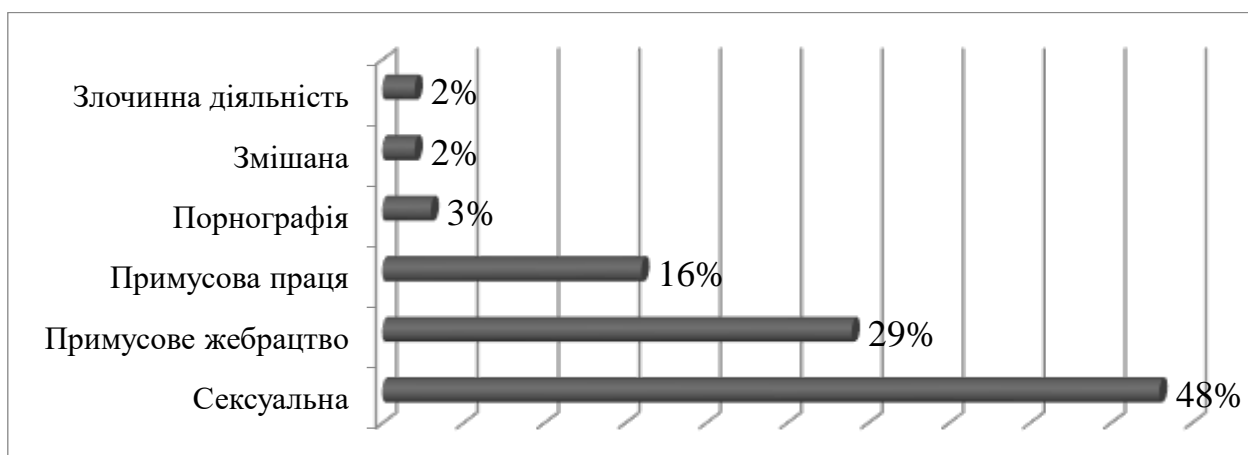

Рисунок 2.7 Основні форми трудового примусу дітей [10]

В торгівлі людьми серед дітей спостерігається дещо інша тенденція до найбільш популярних напрямків примусової діяльності. Зокрема, це сексуальна діяльність. Проблема торгівлі дітьми складніша, адже доросла людина може постояти за себе, у порівнянні із дитиною. Дорослим легше заявити про свою проблему, в той же час діти інколи не розуміють що з ними відбувається, саме тому залишаються невидимими для соціальних служб та кримінального законодавства.

2.3 Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду протидії торгівлі людьми

Україна була однією з перших пострадянських країн, як визначила торгівлю людьми як одну небезпек для суспільства. Вже у 1998 р. до Кримінального кодексу України було внесено статтю «Торгівля людьми», що

передбачала покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 3 до 5 років.

За оцінками Представництва Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні, понад 230 000 українців постраждали від торгівлі людьми (починаючи з 1991 року), що робить Україну однією з основних країн походження постраждалих від сучасного рабства в Європі. Більшість постраждалих, які протягом останніх років отримали допомогу від МОМ, – молодь до 35 років. 60% постраждалих від торгівлі людьми, які звернулися по допомогу до МОМ – чоловіки, понад 80% постраждалих мають вищу або технічну освіту. Наймолодшій постраждалій було 3 роки, а найстаршій – 83.

З метою запобігання торгівлі людьми та сучасному рабству в рамках Представництва МОМ в Україні функціонує Програма протидії торгівлі людьми, на сайті якої можна дізнатись більше про правила безпечної міграції, яких потрібно дотримуватись, вирушаючи за кордон [7].

Починаючи із 2000 року МОМ надала реінтеграційну допомогу більш ніж 16 600 постраждалих, включаючи психологічну, медичну, юридичну, а також допомогу сім'ї, із працевлаштуванням та професійним навчанням, зважаючи на індивідуальні потреби.

МОМ активно співпрацює із Медичним реабілітаційним центром. Їхньою допомогою скористалось понад 3 800 постраждалих осіб. В свою чергу правоохоронні органи налагоджують зв'язки із управлінням країн-транзитів, задля створення програм-захисту свідків.

За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій, понад 300 000 особам зі сходу України та Криму довелося шукати притулку в інших регіонах держави. Із них, понад третина - неповнолітні, приблизно 13 % – особи похилого віку та люди з особливими потребами. МОМ надає допомогу найбільш уразливим категоріям переміщених осіб в шести областях України (Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Вінницькій, Хмельницькій та Івано-Франківській) завдяки партнерським неурядовим організаціям та у співпраці з організаціями системи ООН в Україні і з представниками місцевої

влади. Ця робота також включала компонент запобігання торгівлі людьми, оскільки неурядові організації, які допомагають переселенцям, є давніми партнерами програми МОМ із боротьби з сучасним рабством [8].

Однією з найбільших проблем у розробці цілеспрямованих заходів протидії торгівлі людьми та вимірюванні їх впливу є відсутність надійних високоякісних даних, що стосуються масштабів торгівлі людьми та профілю жертв, адже цей бізнес активно приховується, так є незаконним у всьому світі.

Велику частку ідентифікованих жертв становлять жінки (71%), оскільки раніше торгівля людьми, як правило, розглядалася як злочин, який страждає переважно від жінок, котрі стають жертвами торгівлі людьми для сексуальної експлуатації. З часом було виявлено більший відсоток чоловіків (29%), оскільки було визнано, що чоловіки також можуть бути вразливими до багатьох форм торгівлі людьми, включаючи сексуальну експлуатацію. Частка дітей у порівнянні з дорослими приблизно однакова.

Поділ примусової праці у світовому досвіді розбивається наступним чином (рис. 2.8) [11].

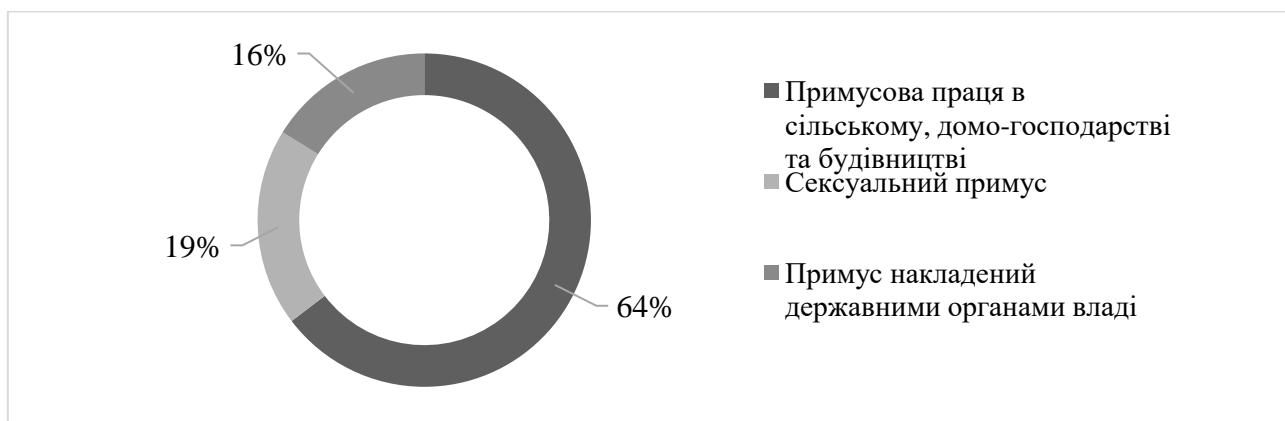

Рисунок 2.8 Розподіл сфер примусової праці за кордоном [11]

Найбільш поширеним інструментом впливу на жертв торгівлі людьми в світі є боргова кабала. Вона торкнулася половини всіх жертв примусової праці, накладеної приватними особами. Боргова кабала використовується як метод контролю та запобігає втечі жертв торгівлі людьми.

Адвокати повідомляють про зростаючу тенденцію торгівлі людьми, які

використовують Інтернет-платформи соціальних медіа та реклами для вербування та торгівлі людьми. Статистика свідчить, що вербування відбувається переважно через особисті контакти (рис. 2.9) [12].

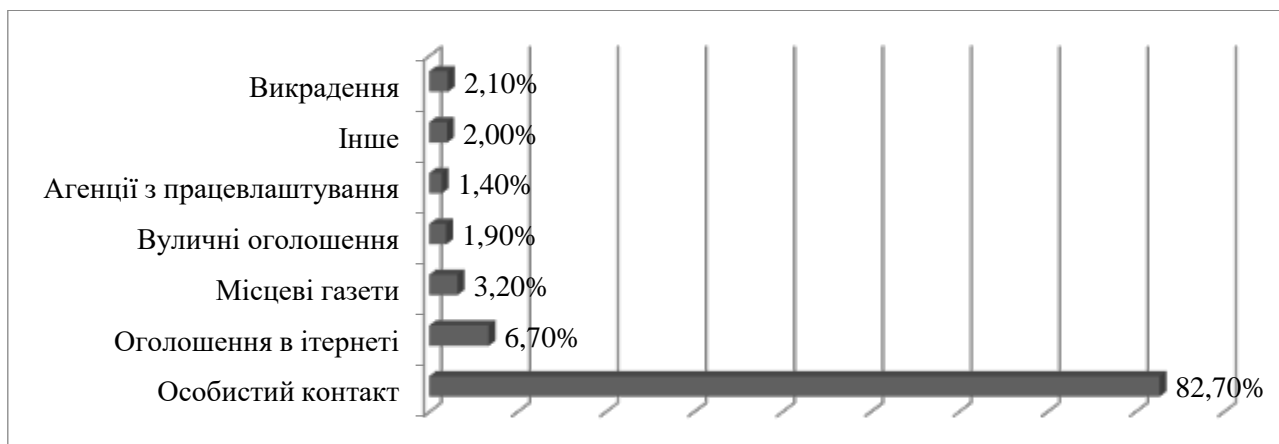

Рисунок 2.9. Канали вербування людей на глобальному ринку праці [12]

Торгівля людьми приносить глобальний прибуток приблизно 150 мільярдів доларів на рік для торгівців людьми, 99 мільярдів доларів з яких надходять від комерційної сексуальної експлуатації.

У 2019 році понад половину (51,6%) кримінальних справ про торгівлю людьми, що діяли в США, складала випадки торгівлі сексуальними препаратами, в яких брали участь лише діти. Проте, визволення із подібної ситуації можливе (рис.2.10) [10].

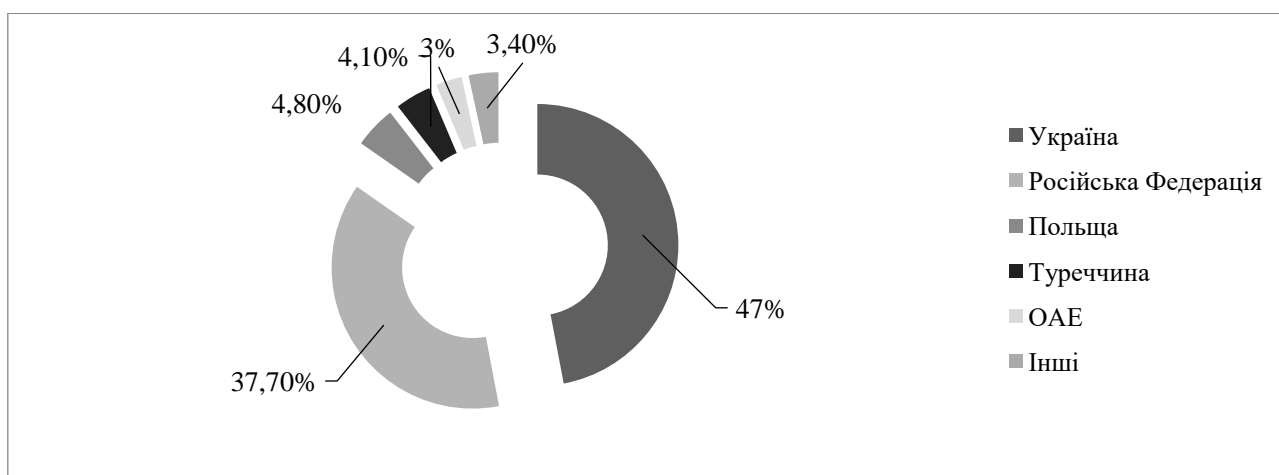

Рисунок 2.10 Топ-п'ять країн-призначення з яких повернулись неповнолітні постраждалі [10]

Аналогією українському інформаційному сайту притидії та попередження торгівлі людьми StopTrafficking є американський сайт StopTheTraffik, який надає допомогу потерпілим з усього світу. Кожна історія торгівлі людьми сприяє більш широкому і точному уявленню про явище, яке потім може сприяти зусиллям по боротьбі з нею. Технологія може слугувати силою запобігання явищу, що стає вірусним по всьому світу [11].

Додаток STOP може завантажити будь-хто в будь-якій точці світу, хто має доступ до смартфона. Dodatok анонімний, конфіденційний та безпечний - він доступний на семи мовах і дозволяє швидко надсилати сигнали про підозрілу активність, надсилаючи текстові повідомлення та завантажуючи фотографії та відео [11].

UNTOC, як гарант конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності і супутніх угод, допомагає державам у застосуванні Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї (Протокол про торгівлю людьми). Кампанія «Blue Heart» інформує громадськість про цю проблему і надихає тих, хто приймає рішення. Також будь-хто бажаючий може здійснити пожертви на рахунок задля реабілітації жертв [13].

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

У сучасних умовах, торгівля людьми, незважаючи на зусилля державних органів, міжнародних та неурядових організацій, залишається однією з найгостріших проблем як в світі, так і в Україні. Відтак, розробка нових способів протидії цьому негативному явищу розкриває широкі перспективи подальших досліджень.

При здійсненні трудової міграції кожна особа має ризик бути притягнутою до трудової торгівлі. Проте, небезпека стосується не лише дорослих, які є активними учасниками ринку праці, а й дітей. При цьому, відповідальність за власну безпеку лежить не лише на кожній особі, а й є обов'язком держави. Отже, вважаємо за доцільне напрями протидії торгівлі людьми та попередження її поширення поділити на дві групи відповідно за зазначеними рівнями.

На індивідуальному рівні в контексті запобігання потрапляння індивіда у процеси, пов'язані з торгівлею людьми та забезпечення власної безпеки на ринку праці у разі, коли особа планує долучитися до процесів зовнішньої трудової міграції доцільно приймати до уваги три блоки заходів/рекомендацій:

1) документальний - блок вірного оформлення документів. Сюди необхідно віднести наявність чинного закордонного паспорта та підписання трудової угоди для того, щоб отримати робочу візу та відповідні дозволи. Потрібно заздалегідь залишити інформацію в посольстві України та організацій, що можуть допомогти мігрантам в країнах, куди планується поїздка. Обов'язково необхідно зробити копії важливих документів (медичний страховий поліс, візи, договір про роботу, ІНН) та залишити нещодавно зроблену фотокартку своїм близьким. Ні в якому разі не віддавати особисті документи підозрілим та невідомим особам.

2) інформаційний - перевірка інформації про місцевість, куди планується

виїзд, закони та традиції певної країни (регіону); перевірка та підтвердження порядності роботодавця, агенції з працевлаштування, яка повинна мати ліцензію. Список ліцензованих посередників можна знайти на сайті Мінекономіки України [14], у розділі «Діяльність», у рубриці «Трудова міграція». Обов'язково потрібно залишити інформацію про своє місцезоташування своїм близьким та підтримувати постійний зв'язок із ними. У критичній ситуації варто одразу телефонувати у правоохоронні служби та звертатись до посольства (заздалегідь потрібно знати відповідні контакти).

3) технічний – реєстрація в системі «Друг» (<https://friend.mfa.gov.ua/#/>) на сайті Міністерства закордонних справ України. Це проєкт добровільної реєстрації українських громадян при подорожах за кордон, який є ефективним інструментом попередження, за потреби – розшуку та надання сприяння громадянам України в разі надзвичайних подій за кордоном.

Тривожними сигналами на які варто звертати увагу при працевлаштуванні за кордоном, щоб не стати жертвами торговців людьми є:

- психологічний тиск та маніпуляція із сторони вербувальника чи працедавця;

- відсутність ліцензії роботодавця;
- відмова на прохання надати відповідні документи;
- зависока обіцяна заробітна плата;
- несподівана зміна умов праці;
- оформлення договору на незрозумілій мові;
- однакові та лише позитивні відгуки про працедавця;
- неофіційне працевлаштування.

Вважаємо, що серед громадян, які потенційно можуть стати об'єктами торгівлі людьми (безробітні; особи, які мають виражені міграційні наміри; молодь; жінки, які прагнуть вийти заміж за іноземця тощо) потрібно проводити інформаційно-профілактичну роботу на рівні державних органів, навчальних закладів, служб зайнятості, агенцій з працевлаштування та шлюбних агенцій,

громадських організацій тощо.

Попередження розвитку торгівлі людьми має стати пріоритетним завданням соціально-економічного управління та регулювання ринку праці на національному рівні. При цьому Важливим аспектом є проведення моніторингу ситуації щодо торгівлі людьми, оскільки на сьогодні повна та достовірна інформація щодо цього явища в Україні відсутня. Зокрема, через те що більшість жертв торгівлі людьми вважають за необхідне широко не висвітлювати цю інформацію. Вважаємо за доцільне при проведенні моніторингу (рис.3.1) використати напрацювань В.В. Турок щодо структурологічної моделі механізму запобігання торгівлі людьми [3, с.14].

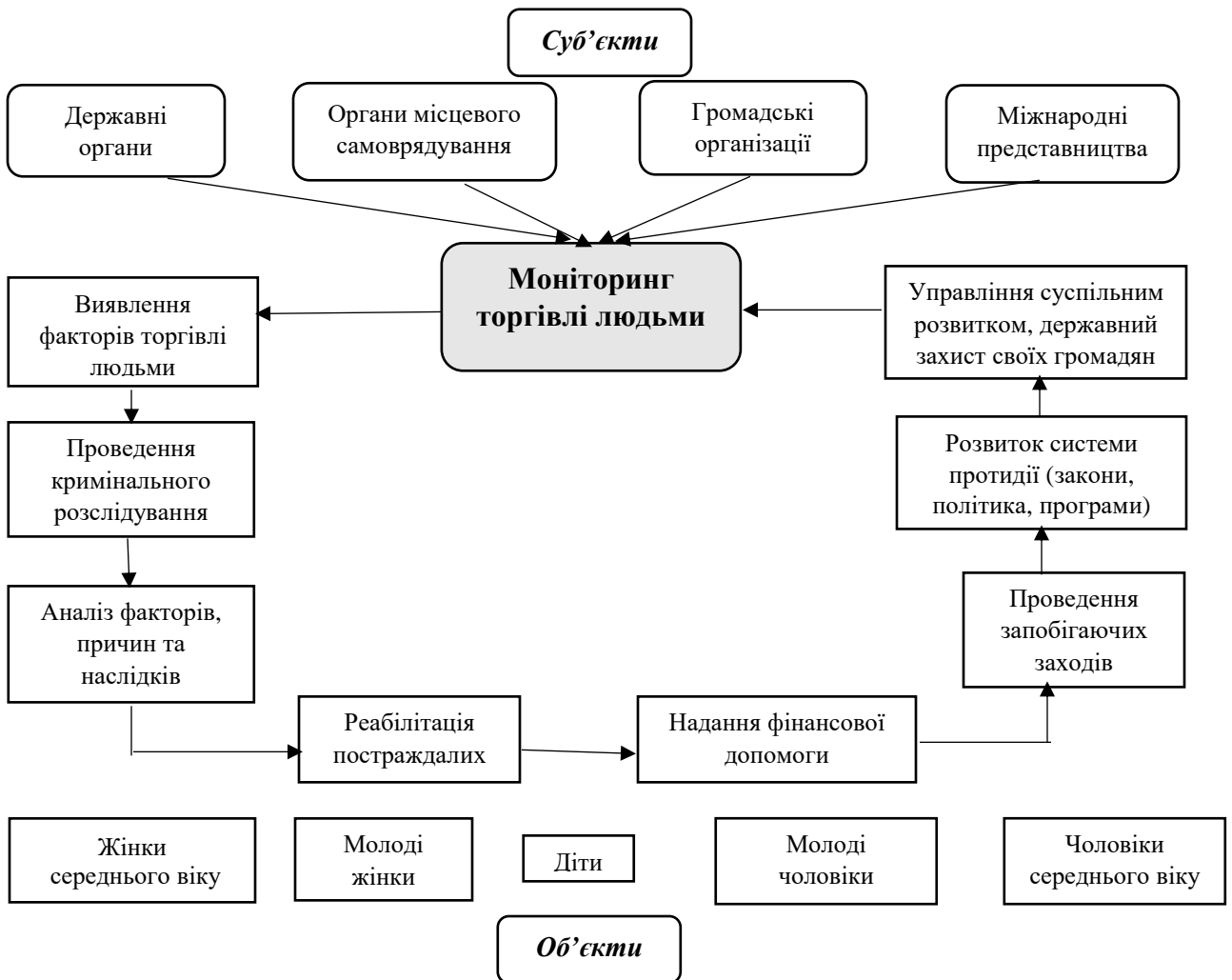

Рисунок 3.1. Моніторинг торгівлі людьми як інструмент попередження її поширенню в Україні

Державні структури та громадські організації в Україні активно запроваджують заходи щодо попередження розвитку торгівлі людьми. Як засіб протидії, активно функціонує інформаційний сайт StopTrafficking, який надає номери гарячих ліній та консультаційних служб. При цьому, застережні заходи розміщені на банерах при зупинках, для того аби максимізувати увагу на застережних заходах при потраплянні у подібну ситуацію. Важливо щоб соціально-демографічні групи населення, які належать до групи ризику щодо примусового залучення на ринок праці було проінформовані про ці ресурси та не ігнорували їх.

На *регіональному рівні* встановлено порядок реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми. Він включає перелік дій, які затверджені законодавством. Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді повідомляє про виконання або припинення виконання плану реабілітації відповідальний підрозділ, який вносить відповідні відомості до облікової картки постраждалої особи. В свою чергу, відповідальний підрозділ проводить аналіз стану виконання плану реабілітації і повідомляє Мінсоцполітики про стан його виконання. Таким чином, формується картина дійсності.

Але дійсна картина жертв торгівлі людьми набагато гірша. Річ в тому, що далеко не всі потерпілі готові виносити на осуд свою історію визволення. Часто їх переповнюють упередження, що розповідь буде осуджуватись, та звинувачуватись у власній неосвіченості. Батьки потерпілих дітей навпаки ж намагаються приховати цей факт із біографії дітей, таким чином, не виносять цю інформацію на великий загаль. Вони намагаються не травмувати психіку дітей, а сеанси психотерапевта не обмежують конкретною ціллю. Проте, дану проблему не варто замовчувати, адже саме завдяки цьому формується методологія дослідження та протидії торгівлі людьми. Таким чином, це може попередити не один випадок позбавлення волі.

Проведене дослідження показує, що остаточно сформованого портрету особи, яка могла б стати жертвою торгівлі людьми немає. Проте, узагальнюючи

отримані свідчення можна скласти орієнтовні характеристики особи, яка може стати потенційною жертвою.

В полі зору сучасних работорговців опиняються молоді жінки, діти, чоловіки. Саме тому, попередження торгівлі людьми повинно розпочинатись як юного віку. Перш за все, це завдання мають виконувати заклади освіти, безпосередньо школи та заклади вищої освіти. З метою забезпечення виконання цього завдання Міністерством освіти та науки України запроваджено проєкт «Школа міграції» з метою підвищення обізнаності молоді та педагогів щодо міграційних процесів, включаючи неврегульовану міграцію і торгівлю людьми, та попередження існуючих ризиків.

Варто розуміти наскільки важливо роз'яснити усю небезпеку перед підлітками, адже жертвами стають люди із різним рівнем освіти (рис.3.2) [10].

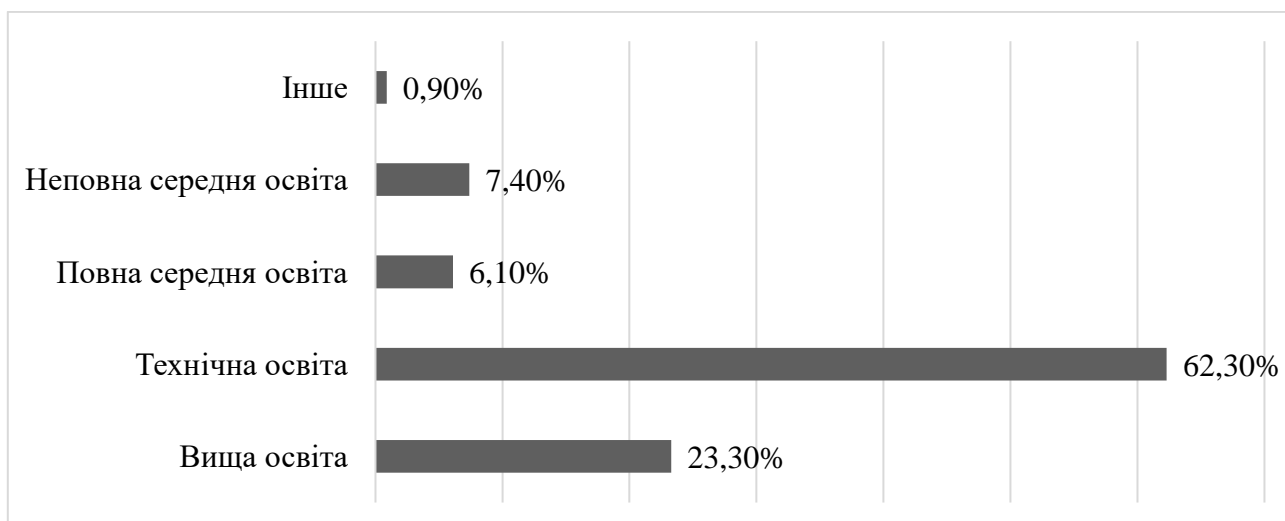

Рисунок 3.2. Розподіл жертв торгівлі людьми за рівнем освіти[10]

Таким чином, підсумовуючи зазначимо, що програми попередження торгівлі людьми мають охоплювати всі рівні відносин на ринку праці, бути адресними відповідно конкретної соціально-демографічної групи та реалізуватися спільними зусиллями суб'єктів суспільних та соціально-трудова відносин. Кожному громадянину варто зосереджувати увагу на своїй безпеці при бажанні їхати за кордон, а особливо необхідно донести відповідну інформацію до дітей та молоді, оскільки вони є найбільш вразливими.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження вивчено теоретичні аспекти торгівлі людьми в системі чинників небезпеки сучасного ринку праці, проведено оцінку масштабів даного явища в Україні та світі, обґрунтовано заходи щодо попередження торгівлі людьми.

Визначено два підходи щодо тлумачення сутності поняття «торгівля людьми»: як процесу примусового впливу на іншу людину з метою отримання вигод та виду економічної діяльності. Запропоновано серед наслідків торгівлі людьми, виділяти економічні та соціальні, що проявляються як на індивідуальному, так і на державному рівні.

За допомогою кластерного аналізу регіони України згруповано у 4 кластери за показниками стану ринку праці, на основі чого оцінено потенційний ризик поширення торгівлі людьми залежно від ситуації в сфері використання робочої сили.

З метою підвищення ефективності заходів щодо попередження торгівлі людьми рекомендовано зосередити увагу на організації та проведенні попереджувальних заходів і соціальних кампаній серед населення, і особливо серед дітей з сімей у складних життєвих обставинах, безробітних та внутрішньо переміщених осіб, молоді та жінок. Зокрема, слід запуснути відповідні телепередачі, рекламу у ЗМІ; розробити систему факультативних занять у вищих навчальних закладах та школах, видання і поширення інформаційних буклетів щодо попередження торгівлі людьми та дій у складній ситуації.

Профілактичні заходи слід поєднувати з програмами практичної допомоги постраждалим та заходами боротьби з проявами торгівлі людьми. Програми попередження торгівлі людьми мають бути адресними відповідно конкретної соціально-демографічної групи та реалізуватися спільними зусиллями суб'єктів соціально-трудова відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нагорна А.О., Славко А.С. Торгівля людьми: історія протидії на універсальному та регіональному рівнях. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції*. Суми: 2020 р. Частина №1.С. 159-163.
2. Топчій А.О., Шевченко Т.С. Висвітлення в засобах масової інформації проблеми торгівлі людьми: посібник для журналістів. К.: Інтертехнологія, 2007. 23 с.
3. Турок В.В. Соціально-економічні наслідки та механізми протидії торгівлі людьми: автореф. на здобуття наук.ступеня канд.екон.наук.; спеціальність 08.00.07. К.: ІДСД імені М.В.Птухи. 2016. 14 с.
4. ТОП-5 країн, в яких найбільше чекають українських заробітчани [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zikua.tv/>.– Назва з екрана.
5. Заробітчани [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua>. – Назва з екрана.
6. Довгострокові резиденти за громадянством [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://appsso.eurostat>. – Назва з екрана.
7. Протидія торгівлі людьми / Міністерство освіти і науки України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/>. – Назва з екрана.
8. МОМ поділяє стурбованість європейських експертів із протидії торгівлі людьми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iom.org.ua/>. – Назва з екрана.
9. Міграція в Україні. *Цифри і факти*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iom.org.ua/>. – Назва з екрана.
10. Короткий огляд програми протидії торгівлі людьми МОМ в Україні. *Цифри і факти* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iom.org.ua/>. – Назва з екрана.
11. Торгівля людьми та сучасне рабство. *Stop The Traffik*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.stopthetraffik.org/>. – Назва з екрана.

12. 11 фактів про торгівлю людьми. *Do Something* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dosomething.org/>. – Назва з екрана.
13. Кампанія «Синє серце» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unodc.org/blueheart/>. – Назва з екрана.
14. Трудова міграція. *Міністерство економічного розвитку і торгівлі України*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>. – Назва з екрана.

ДОДАТКИ

Додаток А
Таблиця А- 1

Показники розвитку ринку праці України

Область	Показники, що характеризують стан ринку праці											
	V 1	V 2	V 3	V 4	V 5	V 6	V 7	V 8	V 9	V 10	V 11	V 12
Вінницька	68,70	637,30	9299,00	985,00	179,90	6,00	3,10	5733,00	126650,00	129061,00	23773,00	13,80
Волинська	45,20	371,40	8663,00	166,00	100,30	6,00	4,00	5155,00	74044,00	72185,00	15638,00	28,50
Дніпропетровська	118,70	1372,10	10751,00	957,00	204,30	6,00	8,10	12574,00	332979,00	360385,00	36409,00	354,10
Донецька	117,50	719,70	11716,00	1756,00	97,70	7,00	3,20	7968,00	140509,00	199322,00	24984,00	565,50
Житомирська	55,50	500,90	8528,00	832,00	115,50	4,00	3,60	12598,00	97423,00	97301,00	21898,00	11,20
Закарпатська	50,90	493,40	9202,00	637,00	101,60	3,00	1,90	5071,00	85945,00	78182,00	7747,00	3,90
Запорізька	77,50	707,70	10480,00	362,00	162,60	7,00	2,50	12369,00	162883,00	169384,00	18916,00	100,00
Івано-Франківська	44,60	539,40	8817,00	322,00	214,50	5,00	2,10	11624,00	98120,00	98587,00	16310,00	36,70
Київська	48,40	754,80	11003,00	122,00	80,60	5,00	6,00	8601,00	229758,00	173511,00	32175,00	144,90
Кіровоградська	47,30	369,50	8360,00	568,00	69,20	5,00	2,60	5787,00	73683,00	71713,00	16709,00	10,50
Луганська	48,30	287,70	8731,00	14,00	85,80	6,00	1,00	3986,00	49395,00	66287,00	12071,00	475,60
Львівська	75,10	1047,40	9271,00	1660,00	137,80	5,00	8,20	7502,00	227561,00	216876,00	33984,00	134,30
Миколаївська	51,10	480,40	9976,00	1215,00	167,50	6,00	2,30	7706,00	90586,00	92529,00	14647,00	39,30
Одеська	64,10	987,60	9246,00	39251,00	244,20	4,00	5,80	12894,00	244834,00	225458,00	29454,00	47,30
Полтавська	70,20	571,30	9846,00	216,00	67,40	5,00	3,90	8551,00	127873,00	129647,00	25248,00	51,40
Рівненська	44,00	453,20	8967,00	349,00	211,80	5,00	3,00	3381,00	79948,00	82555,00	21037,00	4,40
Сумська	41,20	464,60	8579,00	52,00	126,40	6,00	2,60	7764,00	84657,00	89702,00	19229,00	330,20
Тернопільська	46,30	404,30	8275,00	676,00	126,00	4,00	2,20	6728,00	68807,00	68282,00	16558,00	27,50
Харківська	67,20	1217,90	9081,00	3727,00	137,40	6,00	5,60	7001,00	287217,00	245934,00	42860,00	366,80
Херсонська	48,50	445,90	8187,00	693,00	174,20	5,00	1,80	7285,00	82867,00	76449,00	13810,00	23,50
Хмельницька	45,80	503,20	8672,00	430,00	118,40	6,00	2,70	5248,00	103125,00	97560,00	22775,00	5,40
Черкаська	48,30	519,70	8838,00	1353,00	90,30	5,00	1,40	9561,00	102766,00	92887,00	20336,00	45,50
Чернівецька	29,30	344,60	8066,00	191,00	194,60	6,00	1,40	2762,00	66874,00	58028,00	9580,00	0,10
Чернігівська	49,30	416,70	8206,00	71,00	69,60	4,00	1,90	6095,00	79399,00	76808,00	15207,00	12,40

Умовне позначення показників ринку праці України

Номер показника з таблиці А-1	Тлумачення
V 1	Безробітне населення усього у віці 15 років і старше, тис.осіб (за методологією МОП)
V 2	Зайняте населення у віці 15 років і старше, тис.осіб
V 3	Середня заробітна плата по регіонах, грн
V 4	Кількість працевлаштованих громадян суб'єктами господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні за II півріччя 2019 р. Працевлаштовані за кордоном
V 5	Неформально зайняте населення, тис. осіб
V 6	Середня тривалість пошуку роботи безробітними, місяців, тис. осіб
V 7	Кількість вакансій за регіонами, тис. одиниць
V 8	Заплановане масове вивільнення працівників, осіб
V 9	Витрати населення, млн. грн.
V 10	Доходи населення, млн. грн.
V 11	Міграційний рух населення (кількість вибулих) у 2019 році
V 12	Сума заборгованості з виплати заробітної плати по регіонах (станом на 1 січня, млн.грн.)